

En helt speciel pige

Fra vuggestue til skolealder har Maja skilt sig ud fra sine jævnaldrende. Mistanken er blandt andet gået på autisme, men sandheden er, at hun er et barn med særlige forudsætninger.

Maja har aldrig komponeret et stykke klassisk musik, hun talte ikke latin som treårig og kunne hverken læse, skrive eller regne, da hun begyndte i skole. Det blev derfor mødt med meget stor skepsis, da jeg, som er hendes mor, begyndte at nævne, at Maja kunne være et barn med særlige forudsætninger. Derimod har der været bred enighed om, at Majas personlighed og opførsel har været anderledes end andre børns og til tider i en noget foruroligende retning.

Maja begyndte i institution 13 måneder gammel og adskilte sig da ikke nævneværdigt fra de øvrige børn. Men med tiden begyndte pædagogerne at beklage sig over, at hun stak af. I begyndelsen var det til en anden institution i gården, og senere når de havde hende med ude på tur. Pædagogerne var så utrygge ved Majas opførsel, at de havde besluttet sig for, at Maja ikke længere kunne komme med resten af børnegruppen på udflugter, medmindre der var personale nok til at mandsopdække hende.

Jeg syntes, det var et drastisk skridt, og havde svært ved at acceptere, at Maja ikke længere kunne forvente at

komme ud af huset med resten af børnene. Samtidig blev det klart, at Maja legede meget alene, når hun ikke lige sov til middag. Resultatet var, at Maja, lige før hun fyldte fire år, blev flyttet over til sin storesøsters gamle institution.

Som forældre var vi meget trygge ved skiftet, men Maja var tydeligvis utilfreds og frustreret, og hun nægtede at falde til. Hun gav udtryk for, at de nye børn var dumme og ikke ville lege med hende – i praksis var det vist hende, som ikke gad lege med dem. Kravet om deltagelse i sociale aktiviteter og fællesspisning overskred hendes grænser. Hun nægtede at spise, før de andre børn var færdige med deres frokost, og i legesituationerne satte hun sig ofte alene med ryggen til eller stod i døråbningen og så passivt til, når der var fælleslege eller sang. Maja viste også et kraftigt temperament, for ved den mindste smule forsøg på tvang blev hun så oprørt, at hun endte med at krybe sammen i fosterstilling med fingeren i munden og falde i søvn.

Efter et par måneder var pædagogerne så usikre på Maja og hendes trivsel i børnehaven, at de gerne ville

havde en børnepsykolog ind over. Resultatet blev et møde med den lokale PPR-psykolog. Jeg var skeptisk og havde svært ved at genkende Maja ud fra den beskrivelse, børnehaven gav PPR-psykologen af hendes adfærd – mellem linjerne læste jeg, at man mistænkte hende for at have autistiske træk.

Jorden er rund

Hjemme var Maja en sjov, livlig, aktiv, egenrådig og ekstremt nysgerrig pige, der stillede mange spørgsmål. Om universets form, Jordens rotation, monarkiets opståen og guders dødelighed og andre bemærkelsesværdige emner.

På en sommerferie i Tunesien blev Maja vildt optaget af guidens fortælling om romerne og om vandalernes fremfærd. På samme tur lærte hun forskellen på dromedarer og kameler og omtalte konsekvent dromedarer ved deres latinske navn *Camelus Dromedarius*. Hun var da 3½ år.

”Hvordan kom der rumskibe op igennem tyngdekraften”, spurgte hun en aften, kort tid efter at hun var fyldt fire år. Også i børnehaven kløede hun

på: "Har drenge også hjerner" – et spørgsmål, også jeg undertiden har stillet mig selv. Til tider gjorde hendes spørgsmål mig forlegen, som da hun spurgte min chef om, hvem der skulle overtage hans position, når han døde. Hendes egenrådighed kunne være grænseoverskridende, og hendes nysgerrighed kunne være direkte pinlig, som da jeg pludselig til min gru så, at hun var ved at fiske en pung op af baglommen på en fremmed mand, der stod foran os i en kø.

Men ofte bragte det også stolthed med sig. Som da Maja på 4½ år efter en ferie i Toscana, hvor vi havde talt om Galileos forsøg fra Det skæve tårn i Pisa og om da Vincis mange opfindelser, var med sin far til et politisk arrangement. Her overhørte han Maja i diskussion med en lokal folketingskandidat om Jordens form. "Jorden er rund, men i gamle dage troede man, den var flad som en pandekage", fortalte Maja folketingskandidaten. Næh, den er da flad som en pandekage, udbrød han grinende. "Nej", fastholdt Maja alvorligt, "i gamle dage troede man, den var flad som en pandekage, men i dag ved vi, at den er rund som en kugle.

► ► ► Det har vi lært af Galileo". Folketingskandidaten blev imidlertid ved med at udfordre hende. "Hvis Jorden var rund, så ville vi jo falde af", sagde han. "Nej", sagde Maja, "det gør vi ikke på grund af tyngdekraften."

Holdt op mod det overskud var det naturligvis et chok at læse børnehavens beskrivelse af Maja. Her blev der lagt vægt på, at Maja var en pige, der trak sig i sociale sammenhænge, undgik de andre børn, foretrak voksne, og det uanset om hun kendte dem eller ej, og som udviste voldsomme reaktio-

petence" – altså at man kunne få hende til at indgå i en forhandling og lave en aftale med hende. Herigennem kunne hun motiveres til at deltage mere i de sociale aktiviteter med de andre børn.

Brug for struktur

Meget langsomt begyndte Maja at falde til i den nye børnehave, hun virkede gladere, begyndte at lege med nogle af de andre børn, men havde stadig væk behov for at trække sig, ligesom hun krævede struktur og forudsigelig-

hun havde en klar forventning til sig selv om, at hun burde kunne. Også det at lære at cykle skulle vise sig at være en udfordring. "Jeg kan ikke", mente hun og nægtede i flere uger at sætte fødderne op på pedalerne. Majas perfektionisme kom også til udtryk, når hun lå i sin seng om aftenen. "Jeg er ikke god nok til at begynde i skole, for jeg ved ikke engang, hvad 4 + 4 er", sagde hun en aften.

Hverken børnehave eller psykolog var dog i tvivl om, at Maja var skolemoden – faktisk var vi alle enige om,

ner, når hun følte, at hun ikke blev taget alvorligt, eller når aftaler, der var indgået med hende, ikke blev overholdt. Men ellers (!) var en glad og intelligent pige.

Allerede ved det første møde slog PPR-psykologen fast, at Maja så ud til at trække sig frivilligt, og at det faktisk var helt ok. Desuden skulle børnehaven lære at bruge Majas "aftalekom-

hed. Vi blev nu også selv lidt mere opmærksom på nogle af de lidt mere "skæve" sider ved Maja. Ikke mindst en tiltagende perfektionisme.

Maja nægtede at sætte så meget som en streg på et stykke papir, indtil hun var fem år. Mange morgener endte i gråd, fordi Maja ikke mente, at hun kunne krydse sig selv af lige så flot som de andre børn, samtidig med at

at Maja ville nyde at begynde at lære mere. Derimod var Majas perfektionisme, hendes behov for struktur og forudsigelighed en bekymring, så i samråd med børnehaven og psykolog besluttede vi at holde et overleveringsmøde, hvor skole og fritidshjem kunne få "overdraget" Maja, og hvor de erfaringer, der allerede lå, kunne diskuteres.

På baggrund af psykologens forklaring sagde fritidshjemmet, at de tidligere havde haft aspergerbørn, og at de sagtens kunne rumme dem. "Børn er og bliver forskellige", sagde børnehavelæreren og gav udtryk for, at man på skolen var gode til at håndtere dem alle sammen. Jeg understregede på mødet, at intet tydede på, at Maja var asperger, men at jeg efter at havde læst om børn med særlige forudsætninger syntes, at jeg kunne se en række ligheder. Jeg havde derfor kort forinden kontaktet psykolog Ole Kyed, som er Danmarks førende ekspert i børn med særlige forudsætninger, i det ønske at få Maja testet hos ham.

Den rette diagnose

Første skoledag oprandt, og Maja var i fantastisk humør. Men allerede efter en uge gav hun udtryk for, at hun syntes skolen var kedelig. "Der er for lidt om kridttiden og Det gamle Ægypten", sagde hun. Alfabetet fandt hun knap så interessant. En måned inde i skolelivet blev jeg ringet op af sundhedsplejersken, som havde haft Maja inde til undersøgelse. "Maja er motorisk urolig og utroligt voksensøgende", sagde sundhedsplejersken, "og desuden har hun svært ved at give plads til andre børn." Allerede samme dag havde jeg forældrekonsultation med Majas børnehavelærerinde. Hun afviste, at Maja skulle have nogen særlig begavelse, idet hun tværtimod så hende som værende umoden og så langt bagud finmotorisk, at læreren vurderede, hun godt kunne have ventet et år med at komme i skole.

Tre dage efter blev Maja testet hos Ole Kyed. Igen viste Maja sin særlige tænkemåde, da hun skulle tegne et menneske (*draw a man*-test). Hun fik med nogen besvær udstyret figuren med fingre på hver hånd, men opgav at tegne tærne. Men som hun snedigt forklarede, "så giver jeg ham bare sko på." Ole Kyed vurderede på baggrund af en Raven-evneprøve Maja til at placere sig blandt de øverste 5 % af hendes årgang inden for denne type matrixopgaver, der kræver logisk matematiske evner, og på baggrund af denne test vurderede han hende til at ligge i hvert fald trekvart år forud for sin alder.

Ole Kyed beskriver Maja som resourcerig med et godt potentiale. Desuden er hun en nysgerrig pige, der går sine egne veje, og som stiller mange spørgsmål, hvilket også er en af grundene til, at hun er meget voksensøgende. Maja profiterer af den tætte voksenkontakt og har brug for tydelige rammer og strukturer. Herved kan hun bedre koncentrere sig om at løse en given opgave. I løse strukturer afledes hun let af sine egne tanker. Maja er mere egenrådig end flertallet i hendes aldersgruppe og har ikke som udgangspunkt behov for samme sociale kontakt som hendes jævnaldrende. Desuden har hun brug for voksen guidning i sociale situationer, som hun kan have svært ved at aflæse. Hun skal opmuntres til hele tiden at udvikle sig yderligere ved selv at reflektere over tingene. Maja skal med psykologens ord fodres, bruges og investeres i, for at hun kan forsætte med at udvikle sit potentiale.

Maja er altså hverken autist eller umoden, og i stor udstrækning kan hendes lidt specielle personlighed henføres til det forhold, at hun tilhører gruppen af børn med særlige forudsætninger.

Historien viser, at intelligens af den

art, som Maja er udstyret med, snarere er et kvalitativt end et kvantitativt fænomen. Maja er ikke et vidunderbarn som dem, man ser i forskellige tv-programmer om usædvanligt kloge børn. Hendes intelligens er ikke en intelligens i konventionel eller konform betydning, men består i en evne til selv-tænkning, der snarere går imod end med de sociale konventioner.

Det er derfor vigtigt at gøre op med de stereotype forestillinger, vi har om, hvordan et barn er, når det er intelligent og derfor ubesværet bliver lærerens yndlingslev. Børn med særlige forudsætninger er derimod ofte lidt besværlige og underlige. Men det er børn, hvis evner vi ikke må overse eller undervurdere. De har evnerne til at kunne udvikle deres potentiale, hvis vi møder dem med forståelse og accept af deres helt særlige måde at tænke på.

Tania Karpatschof, cand.scient.soc.

Mor til Maja